

Notat

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Vandplaner og Havmiljø
J.nr. NST-700-00014
Den 1. februar 2012

Notat vedrørende evaluering af råstofloven

Indledning.....	3
I. Loven – baggrund, formål og ændringer	4
1. Baggrund	4
2. Formålene med råstofloven og formålene med ændringer af råstofloven.....	5
<i>Råstoflovens formål (Råstoflovens kapitel 1)</i>	5
<i>Formålene med ændring af loven</i>	5
<i>Ophævelse af regler om fartøjsgodkendelse og nye regler om efterforskning og indvinding</i>	6
<i>Indførelse af vederlag</i>	6
<i>Ændringer i tilladelselængder</i>	7
<i>Ændringer i regler om fortrolighed af efterforskningsdata</i>	7
3. Overgangsregler	8
II. Status for udvikling i råstofindvindingen på havet.....	9
4. Branchen.....	9
<i>Aktiviteter</i>	9
<i>Virksomheder</i>	9
<i>Fartøjer</i>	10
5. Indvindingsmængder – land og hav	11
6. Indvindingsområder.....	14
7. Tilladelsessystemer og vederlag.....	15
<i>Auktioner</i>	15
<i>Fællesområder</i>	16
<i>Bygherretilladelser</i>	17
<i>Vederlag</i>	17
III. Lovens virkninger	19
8. Råstofindvinding – udvikling i nye efterforskede områder og indvindingsforhold land/hav	19
<i>Nye efterforskede områder</i>	19
<i>Indvindingsmængder – land/hav</i>	19
9. Konkurrence – ophævelse af § 19 og auktionssystemet.....	20
<i>Ophævelse af § 19 – indvindingsflåden</i>	20
<i>Auktionssystemet</i>	21
10. Indvinding på havet og ressourceudnyttelsen.....	23
11. Administrationspraksis	23
12. Miljø	24
<i>Krav om miljøvurderinger</i>	24
<i>Akkumulerede miljøeffekter</i>	25
<i>Anvendelse af større skibe</i>	25
<i>Transport på land</i>	26
13. Vederlag	26
IV Sammenfatning	28
Referencer	31
Bilag 1. Oversigt over antallet af ral- og sandsugere fordelt på virksomheder og opgjort efter lasteevne.....	32
Bilag 2. Tilladelselængde og pris for indvinding i andre europæiske lande	34

Indledning

I betænkning over forslag til lov om ændring af lov om råstoffer afgivet af Miljø- og Planlægningsudvalget den 20. maj 2009 tilkendegav den daværende miljøminister over for udvalget, at der ville blive udarbejdet en redegørelse for lovens virkning 2 år efter lovens ikrafttræden. Baggrunden herfor var bl.a., at udvalget havde kort tid til behandling af lovforslaget, samt at lovforslaget var udsendt i en kort offentlig høring.

Ændringen¹ til råstofloven trådte i kraft den 1. januar 2010, og vedrørte primært råstofindvinding på havet. Nærværende notat har derfor fokus på lovens virkninger for råstofindvindingen på havet.

Notatet er udarbejdet af Naturstyrelsen. Naturstyrelsen har drøftet lovens virkninger med råstofbranchen på en række dialogmøder, hvorfor synspunkter og oplysninger fra branchen indgår i notatet.

Notatet har ligeledes været i offentlig høring i perioden 14. november til 6. december 2011. Der indkom i alt 11 høringssvar. Naturstyrelsen har udarbejdet et høringsnotat bilagt de indkomne høringsvar.

¹ Lov nr. 515 af 12. juni 2009 i notatet omtalt som ændringsloven.

I. Loven – baggrund, formål og ændringer

1. Baggrund

Situationen ved fremsættelsen af lovforslaget i 2009 er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget. Heraf fremgår, at før vedtagelse af råstofloven i 2009 var der krav om såvel en indvindingstilladelse som en fartøjsgodkendelse. Alle kunne opnå en indvindingstilladelse i de såkaldte konverteringsområder eller i nye områder efter gennemført efterforskning og miljøundersøgelser. Ordningen med fartøjsgodkendelser efter daværende lovs § 19 blev administreret frem til 3. juli 2007 i henhold til forudsætningerne bag 1996-ændringsloven, hvorefter den maksimale grænse for det enkelte fartøjs lastekapacitet var på 2000 m³. Samtidig var der et begrænset antal fartøjsgodkendelser, således at den samlede indvindingsflådes kapacitet ikke måtte overstige 26.500 m³. Dette medvirkede til, at den danske råstofindvindingsbranche gennem årene blev koncentreret på stadig færre virksomheder. Reguleringen udgjorde samtidig i praksis en betydelig hindring for nye virksomheder i at komme ind på markedet og begrænsede eksisterende virksomheders muligheder for vækst. Begrundelsen for ophævelse af fartøjsreglerne var, at det ville betyde øget konkurrence inden for indvindingsbranchen og samtidig ville være en forudsætning for vækst i den del af branchen, som beskæftiger sig med forsyning til formål på land.

Daværende regler om efterforskning og indvinding på havet viste sig i praksis ikke at kunne administreres således, at der i tilstrækkeligt omfang kunne skabes incitament for branchen til efterforskning i nye indvindingsområder. Loven blev derfor søgt tilpasset erhvervets situation, herunder den meget store variation i virksomhedernes størrelse og forretningsgrundlag.

Daværende regler og administrationspraksis for efterforskning og indvinding medførte åbningskrivelse fra EU kommissionen nr. 2005/4593 af 18. oktober 2006 om uforenelighed mellem den daværende danske råstoflov, især §§ 19 og 20 og den dermed forbundne forvaltningspraksis og EF-traktatens artikel 49 vedrørende bestemmelserne om fri bevægelighed for tjenesteydelser.

Endvidere vurderede Konkurrencerådet, på baggrund af undersøgelse foretaget af Konkurrencestyrelsen, at reglerne i råstoflovens § 19 om fartøjsgodkendelse havde en markedsafskærmende virkning og dermed hindrede fri konkurrence på det danske marked for råstofindvinding fra havbunden.

Efter reglerne gældende før lovændringen i 2009 kunne indvindingstilladelser, herunder også indvindingstilladelser med eneret, gives for op til 10 år. Konkurrencerådet tilkendegav i begrundet udtalelse fra 22. juni 2005, at bestemmelsen i råstoflovens § 20, stk. 2, om muligheden for at opnå eneret til indvinding af råstoffer fra havbunden var omfattet af konkurrencelovens § 2, stk. 2, og dermed ikke omfattet af konkurrencelovens kapitel 2 og 3, men at bestemmelsen havde skadelige virkninger for konkurrencen.

Baggrunden for lovens fremsættelse var således en vurdering af, at regelsættet og administrationspraksis ikke gav branchen tilstrækkelig incitament til at efterforske nye områder, og dermed ikke sikrede rationel udnyttelse af materiel og råstofressourcer. Samtidig påpegede såvel EU-kommissionen som Konkurrencerådet, at der ikke var fri konkurrence om råstofindvinding på havet.

2. Formålene med råstofloven og formålene med ændringer af råstofloven

Råstoflovens formål (Råstoflovens kapitel 1)

Det overordnede formål med råstofloven er bl.a., jf. råstoflovens § 1, stk. 1, at sikre at udnyttelsen af råstofforekomsterne på land og hav sker som led i en bæredygtig udvikling efter en samlet interesseafvejning og efter en samlet vurdering af samfundsmæssige hensyn. Ved lovens anvendelse skal der på den *ene* side lægges vægt på råstofressourcernes omfang og kvalitet og en sikring af råstofressourcernes udnyttelse samt tages erhvervsmæssige hensyn. På den *anden* side skal der lægges vægt på miljøbeskyttelse og vandforsyningsinteresser, beskyttelse af arkæologiske og geologiske interesser, naturbeskyttelse, herunder bevarelsen af landskabelige værdier og videnskabelige interesser, en hensigtsmæssig byudvikling, infrastrukturanlæg, jord- og skovbrugsmæssige interesser, sandflugtsbekæmpelse og kystsikkerhed, fiskerimæssige interesser, ulemper for skibs- og luftfarten samt ændringer i strøm- og bundforhold.

Formålet med loven er tillige at sikre råstofforsyningen på længere sigt, jf. råstoflovens § 1, stk. 3.

Herudover er det formålet med loven, jf. råstoflovens § 1, stk. 4, at sikre at råstoffer anvendes i forhold til deres kvalitet, og jf. råstoflovens § 1, stk. 5, at naturbundne råstoffer i videst muligt omfang erstattes af affaldsprodukter. Loven giver miljøministeren hjemmel til, jf. råstofloven § 4, at fastlægge regler om mængde og kvalitet af de råstoffer, der må anvendes ved udførelsen af bygge- og anlægsarbejder og om anvendelse af affalds- eller erstatningsprodukter. Hjemlen er endnu ikke udnyttet.

Råstoflovens formålsparagraf blev ikke ændret i forbindelse med lovændringen i 2009.

Formålene med ændring af loven

Formålene med ændring af loven i 2009 var bl.a.

- at sikre en fri og dermed større konkurrence mellem virksomheder, der indvinder råstoffer på havet,
- at skabe et incitament for branchen til efterforskning af nye indvindingsområder,
- at sikre en rationel råstofforsyning fra havet og skabe rammerne for en øget tilførsel af materialer til land,
- at øge tilførslen af råstoffer fra hav i forhold til land i takt med at adgangen til landbaserede materialer forventes at blive vanskeligere i de kommende år,
- bedre at sikre, at der sker så effektiv en udnyttelse af ressourcerne som muligt,
- at indføre et vederlag på råstoffer fra havet,
- at gennemføre administrative lettelser for erhvervet og en betydelig hurtigere sagsbehandlingstid ved meddelelse af tilladelser, og
- at sikre et højere miljøbeskyttelsesniveau.

Formålene blev udmøntet ved ophævelse af fartøjsgodkendelsessystemet, de såkaldte § 19 fartøjsgodkendelser og ved indførelse af nye regler for meddelelse af efterforsknings- og indvindingstilladelser samt regler om vederlag. Det nye tilladelsessystem er fastlagt i lovens § 20, § 20 a., § 21 og § 22 og § 22 a.

Ophævelse af regler om fartøjsgodkendelse og nye regler om efterforskning og indvinding

Ved ændring af loven blev systemet med fartøjsgodkendelse ophævet, og der kræves nu ikke særskilt godkendelse af indvindingsfartøjer, som benyttes til råstofindvinding.

Lovens bestemmelser om efterforsknings- og indvindingstilladelser, jf. råstoflovens § 21, blev bygget op omkring det daværende regelsæt, idet det blev suppleret og justeret, så det passer til det nye tilladelsessystem. Bestemmelserne om krav til efterforsknings- og indvindingsansøgninger er udmøntet i bekendtgørelse nr. 1452 af 15. december 2010 om ansøgning om tilladelse til efterforskning og indvinding af råstoffer fra havbunden samt indberetning af efterforskningsdata og indvundne råstoffer. Med det nye tilladelsessystem indførtes 3 måder, hvorefter der kan gives efterforsknings- og indvindingstilladelser, jf. råstoflovens § 20 og § 20 a.

1) Auktionsområder.

Der er indført et auktionssystem, hvor der gives tilladelse med eneret til efterforskning og indvinding i et konkret geografisk afgrænset indvindingsområde. Eneretten gives til den, der byder højst ved auktionen. Bestemmelserne om afholdelse af auktion er udmøntet i bekendtgørelse nr. 1451 af 15. december 2010 om auktion over områder til råstofindvinding fra havbunden.

2) Fællesområder.

I fællesområder kan der efter ansøgning meddeles indvindingstilladelse uden eneret. Bestemmelserne om fællesområder er udmøntet i bekendtgørelse nr. 1314 af 15. december 2010 om udlægning af områder for fælles indvinding af råstoffer fra havbunden. Det fremgår her, at også de tidligere såkaldte overgangsområder, som var udlagt ved ændringen af råstofloven i 1996, kan udlægges til fællesområder efter ansøgning og gennemførelse af de nødvendige undersøgelser. Disse områder fremgår af fællesområdebekendtgørelsens bilag 3. Samtidig kan indvindingsområder, der har været udlagt som auktionsområde, efterfølgende udlægges til fællesområde efter ansøgning og gennemførelse af de nødvendige undersøgelser.

3) Bygherreområder.

Der kan meddeles eneretstilladelse til bygherrer til indvinding til større opfyldningsopgaver i bestemte områder.

Ud over disse ovennævnte tre tilladelsestyper er der tillige mulighed for at få tilladelse til at gennemføre efterforskning uden ret til at søge indvindingstilladelse.

Indførelse af vederlag

Med loven blev der indført vederlag på råstoffer, som indvindes fra havet. Baggrunden herfor, jf. bemærkningerne til i lovforslaget, var, at staten i lighed med indvinding af olie og gas, skulle tage sig betalt for at stille råstofferne til rådighed for kommerciel udnyttelse. Endvidere var ønsket i højere grad at ligestille de danske regler med måden hvorpå, der gives indvindingstilladelser i vores nabolande, og at indføre et klart udvælgelseskriterium i forbindelse med statens udbud af indvindingsområder.

Baggrunden for vederlaget var også et ønske om i højere grad at ligestille vilkårene for havindvinding med indvinding på land, hvor en råstofindvinder enten betaler grundejeren for retten til at indvinde eller direkte køber arealet.

Provenuet fra vederlaget anvendes bl.a. til finansiering af administration af tilladelsesordningen og til kortlægning på havet.

Vederlagssatserne er beskrevet i råstoflovens § 22 a samt i bekendtgørelse nr. 1313 af 15. december 2009 om vederlag for indvinding af råstoffer fra havbunden.

Der betales ikke vederlag for materialer, der anvendes til kystsikring eller oprensings- og uddybningsmaterialer, som nyttiggøres.

Ændringer i tilladelseslængder

Efter de tidligere regler kunne indvindingstilladelser gives for en periode på indtil 10 år.

Med den nye råstoflov er tilladelser til efterforskning i auktionsområder tidsbegrænset til 1 år og indvindingstilladelser i auktionsområder tidsbegrænset til 5 år. En eventuel forlængelse af eneretten til efterforskning ud over et år vil som hovedregel medføre en tilsvarende reduktion af eneretten til indvinding, idet den samlede eneret til efterforskning og indvinding kun i helt særegne tilfælde kan overstige 6 år.

Tilladelser i fællesområder er uden tidsbegrænsning, idet tilladelserne ophører, når mængden i det pågældende fællesområde er opbrugt eller såfremt et område ikke har været udnyttet i en 3-årig periode.

Tilladelseslængder for bygherre fastsættes efter konkret vurdering og i forhold til det konkrete projekt.

Ændringer i regler om fortrolighed af efterforskningsdata

I det tidligere regelsæt var der ikke fastsat regler om fortrolighed af efterforskningsdata. Praksis for behandling af efterforskningsdata, der vedrører råstofforekomster var – og er fortsat - som udgangspunkt, at disse behandles i henhold til forvaltningsloven. Praksis for behandling af efterforskningsdata vedrørende miljøundersøgelser er, at disse er offentligt tilgængelige, idet disse data er en del af materialet, som sendes i høring med indvindingsansøgninger.

Med den nye råstoflov blev der fastsat regler om fortrolighed af efterforskningsresultater i auktionsområder i eneretsperioden. Baggrunden herfor er hensynet til beskyttelse af virksomhedernes investeringer i eneretsperioden.

3. Overgangsregler

Ændringslovens § 2 fastlægger generelle regler for, hvordan bestemte ansøgningstyper i en overgangsperiode, skal behandles. Overgangsreglerne havde til formål at fastlægge retsstillingen for virksomheder, der havde efterforsknings- og/eller indvindingstilladelser efter det gamle system. Overgangsreglernes formål var bl.a. at sikre kontinuiteten i forsyningen med råstoffer i overgangen mellem det nye og det gamle system.

Overgangsbestemmelsen i ændringslovens § 2, stk. 4 vedrører ansøgninger om indvinding på baggrund af efterforskningsstilladelser meddelt før 13. marts 2009, som er datoen, hvor forslaget til ny råstoflov blev sendt i høring. Der er i alt givet 37 indvindingstilladelser efter denne overgangsregel. Der blev i betænkningen af 20. maj 2009 givet mulighed for forlængelse af indvindingsperioden i ét år ad gangen i op til to år, dvs. til udgangen af 2013, hvis særlige forhold gør sig gældende. Indvinding efter denne bestemmelse er ikke omfattet af krav om betaling af vederlag.

Overgangsbestemmelsen i ændringslovens § 2, stk. 5, vedrører 6 indvindingstilladelser, der udløb 31. december 2009, og som ikke var omfattet af fælles adgang (konverteringsområderne). Disse tilladelser kunne forlænges med 1 år til udgangen af 2010 med krav om betaling af vederlag.

II. Status for udvikling i råstofindvindingen på havet

4. Branchen

Aktiviteter

Råstofindvinding på havet kan opdeles i to hovedaktiviteter.

Den ene aktivitet omfatter indvinding af kvalitetsmaterialer bestående af sand, grus og ral, der anvendes i den daglige råstofforsyning som tilslag til beton og til en lang række anvendelser inden for byggebranchen og industrien. De indvundne materialer sejles til landingspladser på land, hvor de normalt gennemgår en vis forarbejdning inden de sælges videre. Sejladsen, også kaldet pladssejlad, foregår enten til egne pladser eller til andre virksomheders pladser. Kunderne er normalt private virksomheder som f.eks. betonfabrikker og byggefirmaer. En lille del af de materialer, der indberettes som fyldsand anvendes som kvalitetsmaterialer til byggeri, anlæg og cementfremstilling. Materialerne sælges typisk i konkurrence med råstoffer fra landgrusgrave og fra norske og svenske stenbrud.

Den anden indvindingsaktivitet omfatter leverancer af fyldsand til enkeltstående anlægsarbejder og kystfodring samt opgaver i form af oprensning og uddybning af havne og sejlrender, hvor materialerne nyttiggøres som råstof. Der er tale om både mindre og større enkeltopgaver, som udføres med forskellige typer fartøjer. Størstedelen af de materialer, som nyttiggøres fra oprensnings- og uddybningsarbejder anvendes til kystfodring og til opfyldninger i havne.

Kunderne er overvejende offentlige eller halvoffentlige bygherrer såsom Kystdirektoratet, havnemyndigheder, kommuner og offentlige konsortier.

Virksomheder

Råstofindvindingsbranchen på havet er karakteriseret ved, på den ene side relativt få store aktører med betydelig indvindingskapacitet og afsætning, og på den anden side en række mindre virksomheder med 1-2 ofte mindre fartøjer. En del af virksomhederne har indvindingsaktiviteter både på land og på havet.

Den del af branchen, som beskæftiger sig med indvinding af kvalitetsmaterialer til daglig forsyning af råstoffer til land, er præget af en række mindre og enkelte store virksomheder, der dækker et meget varieret og skiftende markedsbehov. Nogle virksomheder beskæftiger sig primært med at levere til betonindustrien, nogle virksomheder leverer både til betonindustrien og andre bygge- og anlægsformål samt supplerer andre virksomheders råstofindvinding. Enkelte af disse virksomheder har både hav- og landbaseret råstofindvinding, mens de øvrige virksomheder alene beskæftiger sig med havindvinding.

En enkelt virksomhed er næsten udelukkende beskæftiget med indvinding af fyldsand til kystfodring og større opfyldningsopgaver, mens flere firmaer periodisk supplerer den daglige indvinding af kvalitetsmaterialer med løsning af mindre opfyldningsopgaver.

Der er desuden et antal firmaer med fartøjer eller graveudstyr, som hovedsagelig er beskæftiget med entreprenøropgaver såsom molebyggerier, uddybninger og oprensninger af havne og sejlrender. I det

omfang oprensings- og uddybningsmaterialerne nyttiggøres på baggrund af en tilladelse efter råstofloven, sker der en midlertidig registrering af udstyret.

Antallet af selskaber, som indvinder råstoffer på havet er af Naturstyrelsen i 2010 opgjort til 15. I en tilsvarende opgørelse for 2008 var antallet af virksomheder 20, se bilag 1.

Fartøjer

Råstofindvindingen på havet varetages i dag af fartøjer med meget forskellig alder og størrelse. Langt de fleste fartøjer er af ældre dato, ofte mere end 30 år, og har en lastekapacitet på under 1.000 m³. Fartøjerne har generelt en maksimal effektiv sugedybde på under 20 m. Enkelte fartøjer har en lastekapacitet på fra 2.000 m³ til 5.000 m³ og har på grund af deres størrelse og indretning mulighed for at indvinde på større vanddybder end de mindre fartøjer (bilag 1).

I 2006, før miljøministeren i sommeren 2007 ændrede administrationen af reglerne om fartøjsgodkendelse, var der omkring 21 virksomheder med i alt 38 fartøjer med fartøjstilladelse efter råstoflovens § 19. Hovedparten af virksomhederne havde egne indvindingstilladelser og leverede råstoffer til egne eller andres landpladser, mens et mindre antal virksomheder hovedsageligt udførte entreprenøropgaver og ind imellem foretog indvinding på baggrund af tilladelser til nyttiggørelse.

I 2010-2011 har 15 virksomheder med tilsammen omkring 30 fartøjer egne indvindingstilladelser (bilag 1). Virksomhederne har i perioden desuden chartret 6 fartøjer. Fire virksomheder ejer fartøjer, men har ikke egne indvindingstilladelser. Kun få fartøjer har skiftet ejer de seneste år, men som det fremgår af bilag 1, har virksomhederne efter lovændringen i et vist omfang benyttet sig af muligheden for at benytte andre, og i de fleste tilfælde større fartøjer, end der tidligere har været mulighed for. Naturstyrelsen har i 2009 og i 2010 registeret ca. 35 fartøjer, som indvinder råstoffer på havet i Danmark.

5. Indvindingsmængder – land og hav

I perioden 2001-2010 er der årligt indvundet mellem godt 20 mio. m³ og knap 40 mio. m³ råstoffer samlet på land og hav i Danmark, se tabel 1.1 og 1.2. Endvidere er der importeret granit på ca. 1-2 mio. m³. I forhold til evalueringen af loven er det centralt at vurdere eventuelle forandringer fra 2009 til 2010, idet loven trådte i kraft 1. januar 2010.

Indvindingen på såvel land som hav i Danmark varierer en del over årene, afhængigt af efterspørgslen. Efterspørgslen efter råstoffer, som anvendes i bygge- og anlægsbranchen er påvirket af det aktuelle aktivitetsniveau. Den generelle afmatning i samfundet siden 2008 har således medført et kraftigt fald i efterspørgslen efter råstoffer, der anvendes i bygge- og anlægsbranchen. Efterspørgslen efter fyldsand til kystbeskyttelse, primært på Vestkysten, er ikke i samme grad påvirket af udviklingen.

Herudover kan der være enkelte større bygge- eller anlægsprojekter, som kan aflæses i den samlede efterspørgsel. Efterspørgslen efter råstoffer (fyldsand) til kystanlæg og havneudvidelser er præget af igangsættelse og gennemførelse af enkeltprojekter.

Tabel 1.1 Oversigt over råstofindvinding fra 2001 til 2010 på land og hav samlet. Kilde: Danmarks Statistik og Naturstyrelsen. Tallene for havindvinding 2007 er revideret i forhold til Danmarks Statistiks opgørelse. Mængder er angivet i 1.000 m³

År	Land		Hav, i alt*		Hav, sten, grus, sand		Hav, fyldsand		Hav, nyttiggørelse**		Import ***		I alt	
	mængde	andel	mængde	andel	mængde	andel	mængde	andel	mængde	andel	mængde	andel	mængde	andel
2001	27.056	80,4	5.394	16,0	2.147	6,4	2.783	8,3	464	1,4	1.208	3,6	33.658	100
2002	25.555	78,5	5.727	17,6	2.155	6,6	3.124	9,6	448	1,4	1.286	3,9	32.568	100
2003	23.634	75,2	6.198	19,7	2.069	6,6	3.565	11,3	564	1,9	1.588	5,1	31.420	100
2004	27.058	76,3	6.657	18,8	1.996	5,6	3.940	11,1	721	2,1	1.770	5,0	35.485	100
2005	29.502	69,4	11.261	26,5	2.329	5,5	8.385	19,7	547	1,3	1.739	4,1	42.502	100
2006	35.239	79,1	7.411	16,6	2.692	6,0	4.316	9,7	403	0,9	1.877	4,2	44.527	100
2007	33.229	77,8	7.427	17,4	3.041	7,1	3.786	8,9	600	1,5	2.042	4,8	42.696	100
2008	28.852	77,2	6.481	17,3	3.257	8,7	2.235	6,0	989	2,8	2.064	5,5	37.397	100
2009	19.350	71,2	6.064	22,3	2.456	9,0	2.200	8,1	1408	5,5	1.762	6,5	27.176	100
2010	18.268	71,1	5.722	22,3	2.118	8,2	2.079	8,1	1525	6,4	1.687	6,6	25.677	100
2011****			7.522		2.710		653		4.159					

* Heri indgår materialer indvundet på dansk havområde og lossat i udlandet. Der er tale om mængder på mellem ca. 100.000 m³ og ca. 500.000 m³, svarende til ca. 2-5 % af samlet indvinding på hav. ** Naturstyrelsen giver tilladelse til nyttiggørelse i henhold til råstoflovens § 20, stk. 2 nr. 3. Omfanget af det nyttiggjorte materiale indberettes årligt til Naturstyrelsen. Nyttiggørelsesmaterialet stammer fra oprensning af sejltreder og havne. *** Tal modtaget fra Danske Råstoffer på baggrund af data fra Danmarks Statistik. **** Foreløbig opgørelse 2011

Tabel 1.2. Oversigt over råstofindvinding fra 2001 til 2010 på land og hav eksklusiv fyldsand og nyttiggørelse. Kilde: Danmarks Statistik og Naturstyrelsen. Mængder er angivet i 1.000 m³

År	Land		Hav, sten, grus, sand		Import		I alt	
	mængde	andel	mængde	andel	mængde	andel	mængde	andel
2001	27.056	89,0	2.147	7,1	1.208	4,0	30.411	100
2002	25.555	88,1	2.155	7,4	1.286	4,4	28.996	100
2003	23.634	86,6	2.069	7,6	1.588	5,8	27.291	100
2004	27.058	87,8	1.996	6,5	1.770	5,7	30.824	100
2005	29.502	87,9	2.329	6,9	1.739	5,2	33.570	100
2006	35.239	88,5	2.692	6,8	1.877	4,7	39.808	100
2007	33.229	86,7	3.041	7,9	2.042	5,3	38.310	100
2008	28.852	84,4	3.257	9,5	2.064	6,0	34.173	100
2009	19.350	82,1	2.456	10,4	1.762	7,5	23.568	100
2010	18.268	82,8	2.118	9,6	1.687	7,6	22.073	100

Udviklingen i indvindingen på havet kan ses i forhold til udviklingen i indvindingen på land og udviklingen i importerede materialer. Sammenligningerne kan tage udgangspunkt i alle havmaterialer, som i tabel 1.1, eller alene materialetypen ”sand, grus og sten” (kvalitetsmaterialer) fra havet, som i tabel 1.2. Der gøres opmærksom på, at der ikke foreligger detaljerede opgørelser over materialernes anvendelse, hverken på land eller hav, hvorfor Naturstyrelsen vurderer, at det er mest relevant, at sammenligne bruttoindvindingsmængder. Opgørelsesmetoden i tabel 1.2 bidrager dog til at nuancere analysen, og er medtaget efter drøftelse med branchen. Importerede materialer er ligeledes medtaget på baggrund af ønske fra branchen.

Som det fremgår af tabel 1.1 har den samlede råstofindvinding fra havet, dvs. alle indvundne materialer i form af a) sand, grus, ral, b) fyldsand og c) materialer til nyttiggørelse, siden 2001 udgjort en stigende andel af den samlede indvinding fra 16% i 2001 til 22,3% i 2010. Dette skyldes bl.a., at indvindingen til nyttiggørelse er 3-doblet i perioden, men også andelen af ”sten, grus og sand” er steget i perioden, idet indvindingen mængdemæssigt på land samlet set er faldet i perioden 2001 til 2010.

Den samlede faktiske mængde, der er indvundet på havet, er faldet fra 2009 til 2010, til et niveau, der svarer til niveauet i 2008. Procentuelt er niveauet i 2010 dog på niveau med 2009 og højere end 2008, da indvindingen fra land er faldet betydeligt i 2009 og 2010.

Som nævnt ovenfor, er der efter ønske fra råstofbranchen medtaget en tabel der alene ser på indvindingen af sand, grus og ral, dvs. eksklusiv fyldsand og materialer til nyttiggørelse, jf. tabel 1.2. Baggrunden herfor er, at branchen finder, at det er mest relevant kun at vurdere udviklingen i disse materialer, idet disse materialer i højere grad konkurrerer med landmaterialer. Materialer som fyldsand og materialer til nyttiggørelse anvendes til kystbeskyttelse og større kystnære anlægsprojekter. Naturstyrelsen bemærker hertil, at branchen selv har nævnt flere større kystnære anlægsprojekter, hvor materialer er hentet på land. f.eks. ved opfyldninger i Odense Kanal, Vejle Havn og Hou. Andelen af fyldsand fra havet af den samlede indvinding er såvel i 2009 som i 2010 på 8,1%, jf. tabel 1.1.

Tabel 1.2 viser, at der fra 2009 til 2010 er sket et fald i havandelen i forhold til den samlede indvinding. Andelen af indvundet sand, sten og grus fra havbunden blev reduceret fra 10,4 % af de samlede mængder i 2009 til 9,6 % i 2010.

Dette modsvarer af en stigning i landmaterialernes relative andel fra 82,1 % af de samlede mængder i 2009 mod 82,8 % i 2010.

Importen af knuste sten udgjorde 7,5 % af de samlede mængder i 2009 og 7,6 % i 2010.

Som det fremgår af tabel 1.1 har indvindingen på havet af kvalitetsmaterialerne sand, grus og sten i 2011 været højere end i både 2009 og i 2010. Indvindingen af fyldsand er faldet i 2011 i forhold til 2010, og omfanget af nyttiggjorte materialer er steget. Dette skyldes især projekter vedrørende udvidelse af Esbjerg Havn og ombygning af Hvide Sande Havn. En stigning i mængder som nyttiggøres er i god overensstemmelse med det generelle formål med loven, om at ”naturbundne råstoffer i videst muligt omfang erstattes af affaldsprodukter”.

Tal for indvindingen i 2011 på land vil først foreligge medio 2012.

6. Indvindingsområder

Før ændringen af råstofloven i 2009 var der til råstofindvinding på havet udlagt to typer områder, 1) almindelige tilladelser efter råstoflovens § 20 (med eneret eller hvor flere havde adgang), hvor der var gennemført råstofmæssige og miljømæssige undersøgelser som grundlag for tilladelserne, og 2) de såkaldte konverteringsområder, der blev udlagt i 2007 med en tidsbegrænsning på 3 år og på lempelige vilkår, fordi der allerede foregik indvinding, og indvindingen ikke tidligere havde givet anledning til miljømæssige problemer.

Ved lovændringen blev konverteringsområderne udlagt i en bekendtgørelse som permanente fællesområder med et loft for hvor store mængder, der må indvindes, dog således, at der ikke kunne meddeles tilladelse til indvinding i et antal områder beliggende i internationale naturbeskyttelsesområder, før en ansøger havde gennemført en VVM procedure² samt foretaget en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivet³. Det samlede indvindingsareal, der pt. er givet tilladelse til i fællesområderne, er derfor mindre end udstrækningen af de tidligere konverteringsområder. Hertil kommer, at indvindingsmængden i enkelte fællesområder er udnyttet. Fortsat udnyttelse forudsætter, at en eller flere virksomheder gennemfører miljøundersøgelser af området.

Siden lovændringen er der givet en række midlertidige indvindingstilladelser i henhold til råstoflovens overgangsregler. Der er ofte givet flere individuelle tilladelser inden for det samme område (tabel 2).

Hovedtrinene i ansøgningsprocessen er:

- Ansøger indsender ansøgning om efterforskning
- Naturstyrelsen udsteder efterforskningstilladelse efter høring. Klagefrist 4 uger f.s.a. kulturarv, natur og miljø
- Ansøger gennemfører efterforskning
- Ansøger afrapporterer efterforskningen og indsender ansøgning om indvinding
- Naturstyrelsen udsteder indvindingstilladelse efter høring. Klagefrist 4 uger f.s.a. kulturarv, natur og miljø

Som det fremgår af tabel 2, er der i dag udlagt arealer til den daglige råstofindvinding, som svarer til eller er større end før lovændringen. De tilgængelige indvindingsmængder er fortsat meget betydelige. På sigt kan forventes en stigning i indvindingsarealet, da auktionsområder – efter ansøgning – kan overgå til fællesområder efter enerettens udløb. Såfremt et fællesområde ikke har været anvendt i 3 år, kan dette lukkes, hvilket kan modvirke en fortsat stigning i antallet af fællesområder og dermed det samlede indvindingsareal.

² Rådsdirektiv 1985/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet.

³ Rådsdirektiv 1992/43/EØF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

Tabel 2. Indvindingsområder før lovens vedtagelse og i 2011 (opgjort december 2011).								
	Areal, km ²		Tildelte mængder, mio. m ³		Antal områder		Antal tilladelser	
	2009	2011	2009	2011	2009	2011	2009	2011
Konverteringsområder overgået til fællesområder i 2010. Tilladelser efter § 20, stk. 2, punkt 2.	312	306	28	30	84	84	-	371
Tilladelser efter § 20, stk. 2, punkt 3 (Bygherretilladelser, til Kystdirektoratet m.fl. (tidsbegrænsede tilladelser)	128	110	26	24	13	6	16	6
Auktionsområder (max. 5 år). Tilladelser efter § 20, stk. 2, punkt 1.		3,3		1,7		2		3
Overgangsområder (§ 2, stk. 4) tidsbegrænsede til senest 31.12.2013. Ændringslovens § 2, stk. 4.		218		8 (årligt)		16		37

7. Tilladelsessystemer og vederlag

Auktioner

Med lovændringen blev der som nævnt indført, at der gennemføres 2 auktioner årligt over områder til råstofindvinding på havet. Ved auktionen bydes på eneretten til først efterforskning og derefter indvinding i et afgrænset område.

Den samlede enerets periode er som udgangspunkt 6 år, med 1 år til efterforskning og 5 år til indvinding. I lovforslag L190 af 1. april 2009 refereres Konkurrencerådets udtalelse fra 9. november 2005, hvoraf det bl.a. fremgår, at *"eneretten bør ikke have en varighed, der overstiger 2 år, medmindre der har været særlige høje omkostninger forbundet med efterforskningen og miljøvurderingen eller med mindre ganske særlige råstofmæssige, miljømæssige eller forsyningsmæssige grunde taler herfor"*. Eneretsperioderne blev efterfølgende fastlagt efter drøftelse med Konkurrencestyrelsen.

Processen ved auktionerne er følgende:

- Indkaldelse af interessetilkendegivelser for et farvandsområde
- Offentliggørelse af udbudsmateriale for auktion i de farvandsområder, hvor der er indkommet interessetilkendegivelser
- Gennemførelse af auktionen og identifikation af vindere

Indkaldelse af interessetilkendegivelser sker gennem annoncering i dagblade, samt på Naturstyrelsens egen hjemmeside og på hjemmeside, der henvender sig til råstofbranchen i Europa. Interessetilkendegivelsen sker ved indsendelse af et afkrydsningsskema med angivelse af det farvandsområde, hvori der ønskes afholdt auktion. De danske farvande er opdelt i 16 farvandsområder.

Ved udarbejdelse af udbudsmaterialet opdeler Naturstyrelsen det farvandsområde, hvori der ønskes afholdt auktion, i mindre områder, som der kan gives bud på. Som udgangspunkt er et budområde på ca. 34 km². Visse områder, hvor Naturstyrelsen er vidende om, at der potentielt er større råstofforekomster, opdeles områderne i mindre områder.

Ved afgivelse af bud på auktionen skal der herudover gives bud som består af på den mængde som ønskes indvundet per år i en 5-årig periode gange prisen per m³, hvor mindsteprisen er kr. 2,50. Hvis flere virksomheder byder på samme område går eneretten til højeste bud.

I auktionsområder skal der i forbindelse med udstedelse af efterforskningstilladelse stilles en sikkerhed, svarende til 25.000 kr. per km². Sikkerheden frigives, når efterforskningen er gennemført.

Hvis virksomhederne efter afsluttet efterforskning ønsker en indvindingstilladelse, skal der betales vederlag. Vederlagssatserne i auktionsområderne består dels af et produktionsvederlag dels af et arealvederlag. Produktionsvederlaget er den budte pris per m³ ganget med antal m³ faktisk indvundne råstoffer. Produktionsvederlaget skal årligt svare til minimum 50% af den budte mængde, idet Naturstyrelsen regulerer for eventuelle mere eller mindre indvinding mellem årene. Arealvederlaget udgør 25.000 kr. per km² indvindingsområde.

Ved de afholdte auktioner i 2010 og 2011 er der indkommet bud fra de samme to selskaber. Buddene var alle i forskellige auktionsområder, hvorfor der ikke var forskellige bud på samme område og dermed var der ikke konkurrence om eneretten i de samme områder. Buddene var på mindsteprisen.

Fællesområder

Med lovændringen blev der udlagt fællesområder, hvor alle kan opnå indvindingstilladelser. Af fællesområdebekendtgørelsen fremgår områder samt hvilke mængder, der samlet kan indvindes, og eventuelle særlige vilkår i de enkelte områder. Vederlagene i fællesområder udgør 8 kr. per m³. Såfremt en virksomhed har gennemført efterforskning og miljøundersøgelser er vederlagssatsen 6 kr. per m³ for denne virksomhed i det pågældende område.

Der udstedes løbende tilladelser til indvinding i eksisterende fællesområder, og der var per december 2011 i alt udstedt 371 indvindingstilladelser i fællesområder.

Indvindingsmængder i fællesområderne kan udvides efter ansøgning. Ansøgere skal i denne forbindelse gennemføre miljøundersøgelser, der belyser de miljømæssige konsekvenser for en udvidelse. Den udvidede mængde kommer alle tilladelseshavere til gode.

Fællesområderne kan udvides arealmæssigt, idet der kan søges om at tidligere overgangsområder, beskrevet i fællesområdebekendtgørelsens bilag 3, kan overgå til fællesområde. Ligeledes kan der søges om, at tidligere auktionsområder kan overgå til fællesområde. Ansøgninger om udvidelse af areal skal indeholde resultater af efterforsknings- og miljøundersøgelser.

Bygherretilladelser

Reglerne om tilladelser til bygherrer blev ikke ændret med lovændringen i 2009. Efterforsknings- og indvindingstilladelser til kystbeskyttelse samt større anlægsarbejder meddeles fortsat efter ansøgning til bygherren. Herefter er det bygherren, der entrerer med indvinderen.

Vederlag

Vederlagene opkræves én gang årligt. Naturstyrelsen har indgået en samarbejdsaftale med SKAT om administration af vederlag og sikkerhedsstillelser. Vederlagssatserne fremgår af nedenstående tabel 3.

Tabel 3. Oversigt over vederlagssatser	
Tilladelsestype	Vederlagssatser 2011¹⁾
Tilladelser givet efter auktion. Råstoflovens § 20, stk. 2, pkt. 1; § 22 a. stk. 1 og stk. 5.	Arealvederlag: 25.000 kr. pr. km ² pr. år. Produktionsvederlag; Budt produktionsvederlag, minimum 2,5 kr. pr. m ³ Sikkerhedsstillelse på 25.000 kr. per km ² efterforskningsområde som frigives efter afsluttet og afrapporteret efterforskning. (der opnås eneret til indvinding)
Tilladelser til indvinding i fællesområder, nuværende områder og mængder i henhold til fællesområdebekendtgørelsen. Råstoflovens § 20, stk. 2, nr. 2. og § 22 a, stk. 2.	Produktionsvederlag: 8,0 kr. for virksomheder, der ikke har foretaget forudgående undersøgelser (der er ikke eneret til indvinding)
Tilladelser efter ansøgning om udvidelse af mængder i eksisterende fællesområder eller udvidelse af fællesområder i tidligere overgangsområder eller auktionsområder. Råstoflovens § 20, stk. 2, nr. 2 § 22 a, stk. 2..	Produktionsvederlag: 6,0 kr. for virksomheder, der har foretaget forudgående undersøgelser (der er ikke eneret til indvinding)
Bygherretilladelse. Råstoflovens § 20, stk. 2, nr. 3, § 22 a. stk. 3 og stk. 5.	Arealvederlag: 25.000 kr. pr. km ² pr. år. Produktionsvederlag: Gennemsnit af opnåede auktionspriser fra sammenlignelige områder, dog minimum 2,50 kr. pr. m ³ (der opnås eneret til indvinding)
Tilladelser efter ændringslovens § 2, stk. 4 – overgangsordningen.	0 kr.
Tilladelser efter ændringslovens § 2, stk. 5 – overgangsordning som udløb ved udgangen af 2010.	4 kr. (udløb ved udgangen af 2010)
Nyttiggørelsestilladelser. Råstoflovens § 20, stk. 2, nr. 3, jf. § 22 a, stk. 4.	0 kr.

¹⁾ Vederlagssatserne indeksreguleres én gang årligt, første gang per 1. januar 2012.

Vederlaget til staten udgjorde for indvindingen i 2010 14,6 mio.kr. Det samlede vederlag for indvindingen i 2011 kan opgøres i februar 2012, når indvindingsmængder for 2011 er indberettede og gjort

op. På baggrund af indberetninger for de første kvartaler i 2011 forventes vederlaget at blive mindre i 2011 end i 2010, hvilket bl.a. skyldes vederlagsfrie tilladelser som følge af overgangsordningen.

III. Lovens virkninger

Råstofloven har virket siden 1. januar 2010. Den foreliggende vurdering af lovens virkning er således alene baseret på data fra ét fuldt kalenderår, nemlig 2010, samt erfaringer fra administration af loven på knap 2 år. Endvidere reducerer lovens overgangsregler (ændringslovens § 2, stk. 4) muligheden for at vurdere den fulde effekt af loven. Branchen peger på, at ændringerne i råstofloven kan medføre en stor ændring af branchen, idet kun kapitalstærke, herunder evt. udenlandske rederivirksomheder kan overleve, mens der er risiko for at mindre kapitalstærke virksomheder må lukke eller evt. kun kan fortsætte som underleverandør for de større indvindingsfirmaer. Branchen bemærker, at der er risiko for, at det kan få konsekvenser i form af tab af arbejdspladser, som kan mærkes især i Danmarks yderområder.

Lovens virkningsperiode har endvidere været præget af den nationale og globale finanskriser, som i væsentlig grad påvirker byggeri- og anlægsarbejder og dermed efterspørgslen efter råstoffer.

Naturstyrelsen gør derfor opmærksom på, at evalueringen af loven skal ses i dette perspektiv.

8. Råstofindvinding – udvikling i nye efterforskede områder og indvindingsforhold land/hav

Nye efterforskede områder

Et delformål med loven var at skabe et incitament for branchen til efterforskning af nye indvindingsområder.

Branchen har siden 2009 gennemført og afrapporteret efterforskning i en række områder på havet, idet den har gennemført efterforskning i områder, hvor der kan gives indvindingstilladelser efter overgangsreglerne, ændringslovens § 2, stk. 4.

Endvidere er der gennemført og gennemføres løbende efterforskning i auktionsområder. Branchen har dog tilkendegivet, at den ikke mener, at ændringen af råstofloven har givet branchen et generelt større incitament til at efterforske, da det kun er to virksomheder, der har deltaget i auktionerne.

Naturstyrelsen vurderer samlet, at råstofloven har medført, at der er kortlagt nye områder på havet samt at der er incitamenter til at efterforske nye områder, idet auktionssystemet har medført at nye områder er kortlagt.

Herudover har der i Naturstyrelsen i hvert af årene 2010 og i 2011 på baggrund af lovændringen været afsat 5 mio. kr. til kortlægninger på havet. Naturstyrelsen har således gennemført en storskala kortlægning af potentielle råstofressourcer i området ved Jyske Rev i Nordsøen i 2010. Storskala-kortlægningen skal bidrage til at identificere nye råstofressourceområder, bl.a. på større vanddybder, hvor de miljømæssige konsekvenser af indvindingen er mere begrænset. Dermed sikres et bedre grundlag for afvejning af råstof- og miljømæssige forhold. Endvidere gennemføres i 2011 et lignende storskala kortlægningsprojekt i 8 områder i Kattegat, Bælthavet og vestlige Østersø med potentielle råstofressourcer. Resultaterne af efterforskningen offentliggøres på Naturstyrelsens hjemmeside, således at råstofbranchen kan anvende resultaterne i deres planlægning.

Indvindingsmængder – land/hav

Et delformål med loven var at skabe rammerne for en øget tilførsel af materialer fra havet og at øge tilførslen af råstoffer fra hav i forhold til land.

Såvel råstofindvindingen på land som råstofindvindingen på hav er faldet fra 2009 til 2010. Andelen af råstoffer indvundet fra havet i forhold til andelen af råstoffer indvundet fra land er stort set uændret fra 2009 til 2010, jf. tabel 1.1. Hvis der ses på den samlede andel af indvundne havmaterialer, dvs. sand, grus og ral samt fyldsand og nyttiggjorte materialer er andelen stort set uændret. Hvis der alene ses på sand, grus og ral er der et mindre fald på ca. 0,8%.

Generelt er der mellem årene en vis variation i indvindingsmængder og indvindingsandele af de forskellige råstofkategorier. Det vurderes, at det ikke på baggrund af ét års indvindingsdata, nemlig data for 2010 i forhold til indvindingen i 2009, er muligt at konkludere, om der som følge af lovændringen vil ske en forøgelse af andelen af indvinding fra havet i forhold til andelen som indvindes til lands.

Branchen finder, at indførelsen af vederlag alene for råstoffer på havet modvirker målsætningen om at øge tilførslen af materialer fra havet i forhold til land. Konkurrenceforholdene mellem havmaterialer og landmaterialer er således rykket med den nye lov, da vederlaget betyder øgede omkostninger for havmaterialer. Som det er anført i afsnit 2 var baggrunden for indførelsen af vederlaget bl.a. at ligestille vilkårene for havindvinding med indvinding på land. Branchen gør i den forbindelse opmærksom på, at indførelse af vederlag ikke i sig selv giver en ligestilling, og at hele omkostningsstrukturen skal vurderes, før der kan drages nogen konklusioner om ligestilling.

Naturstyrelsen har ikke adgang til oplysninger, der kan belyse den samlede omkostningsstruktur i de forskellige dele af branchen. Det kan oplyses, at Naturstyrelsen forgæves har anmodet branchen om materiale, der kan dokumentere omkostningerne.

9. Konkurrence – ophævelse af § 19 og auktionssystemet

Et væsentligt mål med ændring af råstofloven var at sikre en fri og dermed potentiale for en øget konkurrence mellem virksomheder, der indvinder på havet.

Ophævelse af § 19 – indvindingsflåden

Med ophævelsen af råstoflovens § 19 er begrænsningerne i valg af indvindingsfartøjer bortfaldet. Den enkelte virksomhed er således ikke mere bundet til at anvende egne fartøjer, chartre fartøjer, der i forvejen havde en § 19 tilladelse eller lade andre virksomheder, som havde deponeret indvindings-tonnage til rådighed, chartre et fartøj for sig. Der er samtidig fri adgang for nye virksomheder, som ønsker at etablere sig på markedet, til frit at chartre eller købe et indvindingsfartøj uden at være tvunget til at opkøbe et eller flere fartøjer med gældende § 19-tilladelse, for at sikre sig den nødvendige tilladelsestonnage.

Det vurderes, at den enkelte virksomhed efter lovændringen har fået bedre muligheder for at disponere sin flåde rationelt og tilpasse sin indvindingskapacitet i forhold til de aktuelle afsætningsmuligheder. Det vurderes, at der er skabt et grundlag for en øget konkurrence både mellem virksomhederne og i forhold til landindvindingen, idet en rationel udnyttelse af indvindingsstonnagen for den enkelte virksomhed alt andet lige vil medføre et reduceret omkostningsniveau og dermed en forbedret konkurrenceevne.

Branchen har dog gjort opmærksom på, at tilpasning af flåde i form af indkøb af nyt indvindingsfartøj er både meget ressource- og tidskrævende. Anskaffelse af nye indvindingsfartøjer kræver en betydelig økonomisk investering, og det tager flere år fra bestilling er afgivet til nyt skib kan tages i brug. Et alternativ til indkøb af eget fartøj er at anskaffe et brugt fartøj eller at chartre et fartøj.

Det vurderes, at ophævelse af § 19 har givet mulighed for større konkurrence. Omstillingsmuligheder hos den enkelte virksomhed – og dermed mulighederne for øget konkurrence – begrænses dog af at der er tale om ressourcekrævende investeringer. Dette modsvares dog af mulighed for frit at chartre fartøjer.

Auktionssystemet

Med indførelsen af auktionssystemet vil der være potentiale for konkurrence mellem virksomhederne om de råstofressourcer, som er strategisk mest velbeliggende i forhold til markedet, og som indeholder de råstofftyper, som markedet efterspørger eller forventer at efterspørge.

Råstofforekomster med høj kvalitet, stort stenindhold og nærhed til landpladser og markedet for betonfremstilling vil i fremtiden være begrænsede, og der må derfor i fremtiden især forventes en øget konkurrence om disse områder.

På grund af det store antal indvindingsområder, der som følge af overgangsregler i øjeblikket er udlagt, og hvoraf en række er vederlagsfri, er det ikke forventeligt, at konkurrencen på kort sigt giver sig udslag i højere auktionspriser.

Erfaringerne fra de hidtil gennemførte auktioner tyder på, at der for ansøgerne primært er tale om at sikre sig strategisk velbeliggende indvindingsområder til brug for fremtidige leverancer.

Med indførelsen af auktionssystemet er der skabt muligheder for at opnå eneretstilladelser til efterforskning og indvinding ud fra simple og objektive kriterier. Den enkelte virksomhed har således nu mulighed for at sikre sig adgang til råstofressourcer, som ligger godt i forhold til virksomhedens landpladser, og som indeholder de ønskede mængder og råstofkvaliteter. Da virksomheden har eneret til området, er det muligt at tilrettelægge en rationel og mere langsigtet indvinding af forekomsten. Virksomhederne har samtidig mulighed for at supplere med råstoffer fra udlagte fællesområder.

Trods det store antal indvindingsområder, der er udlagt i medfør af råstoflovens overgangsordning, har der været en vis interesse for at erhverve indvindingsområder på auktion.

Branchen har på baggrund af erfaringerne fra de første auktioner fremført, at auktionssystemet ikke er attraktivt for branchen og for risikofyldt. Risici kan bl.a. bestå i:

- Kort efterforskningsperiode
Efterforskningsperioden på ét år kan give logistiske problemer, fordi der er ret lille kapacitet blandt de danske firmaer, som kan gennemføre miljøundersøgelser og de opgaver, der skal løses i forbindelse med en råstofkortlægning er for små til at mobilisere fra udlandet.
- Resultatløs efterforskning
Efterforskningen kan forekomme i områder, hvor der ikke på forhånd er kendskab til farvandsområdet, dvs. at der skal gennemføres efterforskning i et område, hvor det kan vise sig, at der

ikke er de forventede og ønskede råstofforekomster. Efterforskningen er omkostningskrævende. Gennemførelse af den indledende efterforskning, som er obligatorisk og skal gennemføres, koster omkring 200.000 kr. En samlet efterforskning kan koste op til ca. 1 mio. kr.

- Uforudsigelige forhold i auktionsområder
I forbindelse med forundersøgelser eller indvinding kan der fremkomme krav fra andre myndigheder, f.eks. om marinarkæologisk efterforskning. Disse undersøgelser kan gøre efterforskningen dyrere. Endvidere kan der være andre erhvervsinteresser i området.
- Markedsforholdene er svære at forudsige
Den samlede eneretsperiode på 6 år er for kort til at sikre at der er den ønskede afsætning.
- Længere eneretsperioder i andre lande
De danske regler om eneretsperioden er betydeligt kortere end i andre lande. På baggrund af bl.a. oplysninger fra branchen er der i bilag 2 kort redegjort for regler i andre lande.

Konkurrencestyrelsen har oplyst, at eneretsperioder generelt ikke bør have en varighed, der overstiger to år, medmindre der har været særligt høje omkostninger forbundet med efterforskningen og miljøvurderingen eller medmindre ganske særlige råstofmæssige, miljømæssige eller forsyningsmæssige grunde taler herfor. En længere eneretsperiode kan således være acceptabel, såfremt det kan begrundes i særlige omkostnings- eller branchemæssige forhold.

På baggrund af de gennemførte auktioner vurderes det, at konkurrenceaspektet ved de afholdte auktioner er begrænset. Der har ved de afholdte fire auktioner (forår og efterår 2010, forår og efterår 2011) alene været bud fra de samme to virksomheder. De to budgivere har ikke budt i de samme områder og har således ikke budt i konkurrence med hinanden. Dette skyldes formodentligt, at budgiverne har behov for forskellige materialer og til forskellige formål, samt at antallet af auktionsområder er stort (op til godt 100) i de enkelte farvandsområder. Budsummen har bygget på mindstepriser.

Branchen har tilkendegivet, at kombinationen af vederlag og sikkerhedsstillelse stiller store krav til en virksomheds volumen, såvel materielt som økonomisk for at kunne deltage i en auktion. Kun to virksomheder har deltaget i auktionerne og disse to virksomheder har forskellige interesser, og er derfor reelt ikke i konkurrence med hinanden. Branchen finder, at loven ikke har indfriet sin hensigt, om at skabe mere konkurrence i auktionsområderne. Branchen påpeger endvidere, at mindre virksomheder ikke har økonomisk råderum til at deltage i auktionsmodellen, hvilket betyder at konkurrencen endnu er yderst begrænset og ikke kan forventes at stige.

På baggrund af de indkomne bud og den fortsatte interesse for afholdelse af auktioner vurderer Naturstyrelsen, at auktionssystemet bidrager til, at der efterforskes nye områder. Da der stilles visse krav til en virksomheds kapacitet til at indgå i auktionsmodellen kan auktionsmodellen være mindre attraktiv for mindre virksomheder. Det vurderes dog fortsat, at auktionssystemet kan bidrage til at øge konkurrencen, herunder at udenlandske virksomheder vil kunne byde på auktionen.

Fællesområder

Som det fremgår af tabel 2 er der givet 371 tilladelser til indvinding i fællesområderne. Der er således stor interesse for indvinding i disse områder, og det vurderes, at områderne overordnet fungerer tilfredsstillende.

Branchen har problematiseret anvendelsen af råstoffer fra fællesområder til større anlægsprojekter. Efter gældende regler er der ikke begrænsninger i hverken, hvem der kan få tilladelser i fællesområder, eller hvad indvundne mængder i fællesområder kan anvendes til. Naturstyrelsen vurderer, at dette princip bør fastholdes.

Bygherreområder

Bygherreområder udlægges efter ansøgning fra bygherrer. Der er modtaget få ansøgninger i perioden 2010-2011. De største aktører er for øjeblikket Kystdirektoratet og Femern Bælt Projektet.

10. Indvinding på havet og ressourceudnyttelsen

Naturstyrelsen vurderer, at kravene om detaljeret efterforskning og kortlægning af nye indvindingsområder har ført til et forbedret grundlag for vurderingen af råstofforekomsternes udstrækning, sammensætning og kvalitet, og dermed mulighederne for tilrettelæggelse af en effektiv og rationel udnyttelse af forekomsterne.

Indførelsen af auktionssystemet med 5-årige eneretstilladelser på baggrund af en detaljeret kortlægning af indvindingsområdet gør det muligt for virksomheden at planlægge og gennemføre en mere rationel og effektiv udnyttelse af råstoffressourcen i tilladelsesperioden. Efter udløbet af den 5-årige tilladelsesperiode kan området ikke bortauktioneres igen, men området kan efter ansøgning udlægges som fællesområde.

Branchen påpeger derfor, at der ikke er noget incitament til at foretage en mere langsigtet indvindingsplanlægning, som kan sikre en færdigudnyttelse af råstoffressourcen eller reservation af de bedste kvalitetsmaterialer til særlige formål. Virksomheder er ifølge branchen efter udløbet af en eneretsperiode tilskyndet til at søge tilladelse i et nyt auktionsområde, hvor både vederlagets størrelse og den tilhørende eneret kan være mere attraktivt.

Ordringen kan på sigt medføre, at stadig større arealer automatisk udlægges til råstofindvinding uden, at der er et reelt behov herfor og uden, at der sker en færdigudnyttelse af råstoffressourcen i det enkelte område.

Det stigende antal indvindingsområder kan være begrænsende for sikringen af en effektiv ressourceudnyttelse, fordi indvindingen i de enkelte områder ofte vil være sporadisk og ustruktureret. Der er således allerede i dag en række udlagte indvindingsområder, som enten ikke benyttes eller kun benyttes i meget begrænset omfang.

Det vurderes, at rammerne for en effektiv ressourceudnyttelse kun delvis er tilstede, bl.a. fordi auktionsområderne efter endt eneretsperiode reserveres til at overgå til fællesområde efter ansøgning.

11. Administrationspraksis

Det vurderes, at loven har medført administrative lettelser for erhvervet, idet hele det administrative system omkring fartøjsgodkendelser er ophævet. Erhvervet skal således ikke længere anvende tid og afholde omkostninger i forbindelse med fartøjsgodkendelsesordningen.

Tilladelser i auktionssystemet håndteres i en fastlagt proces, og såfremt sagen er fuldt belyst vil en typisk sagsbehandlingstid for efterforsknings- og indvindingstilladelser være ca. 3-4 måneder, inklusiv en høringsperiode på ca. 4 uger.

Loven har medført en smidig og hurtig sagsbehandlingstid ved meddelelse af tilladelser, især i fællesområderne, hvor en indvindingstilladelse kan gives på ca. 14 dage. Dog kan det konstateres at sagsbehandlingstiden ved udvidelse af fællesområdernes mængde og areal, er såvel administrativt som tidsmæssig omfattende, idet selve fællesområdebekendtgørelsen skal ændres og behandles efter regler om offentlige planer, og dermed kræver gennemførelse af en strategisk miljøvurdering (SMV-procedure).

12. Miljø

Lovforslaget havde bl.a. til formål at medføre et højere beskyttelsesniveau. Lovforslaget fastholder således kravet om, at der alene kan meddeles tilladelse til efterforskning eller indvinding i geografisk afgrænsede og miljøvurderede områder. Yderligere tilkendegav ministeren i forarbejder til loven, at miljøpåvirkninger som følge af muligheden for at anvende større skibe ville blive belyst samt at eventuelle akkumulerede miljøkonsekvenser af den samlede råstofindvinding ligeledes ville blive belyst. Endelig blev der med ændringen af loven indført forbud mod stenfiskeri.

En del af vederlagsprovenuet anvendes til kortlægning af råstofressourcer. Kortlægningen skal bidrage til at identificere nye råstofressourcer i områder, bl.a. på større vanddybder, hvor de miljømæssige konsekvenser af indvindingen er mere begrænset. Dermed sikres et bedre grundlag for afvejning af råstof- og miljømæssige forhold. Naturstyrelsen har i 2010 gennemført projekt, hvor områder i Nordsøen er kortlagt. I 2011 er gennemført kortlægning i Kattegat.

Krav om miljøvurderinger

Det er som i den tidligere lov også et bærende princip i ændringsloven, at der skal gennemføres efterforskning efter råstoffer og miljøvurderinger inden et nyt område udlægges til råstofindvinding. Kravene til efterforskning og miljøvurdering fremgår nu mere detaljeret af ansøgningsbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 1452 af 15. december 2009. Der skal således gennemføres en kortlægning af råstofressourcens afgrænsning og mængde samt en kortlægning af selve havbunden. På baggrund af havbundskortlægningen er der krav om gennemførelse af dykkerundersøgelse af havbunden mhp at identificere havbundens naturtyper og endelig gennemføres en konkret miljøvurdering af en eventuel indvindings påvirkning af naturtypernes plante- og dyreliv.

I forarbejder til loven fastslås, at et egentligt obligatorisk overvågningsprogram ikke forventes at bidrage med ny viden, men at der fortsat efter konkret vurdering vil blive stillet vilkår om overvågning i de enkelte indvindingstilladelser. Dette vilkår om overvågning er i praksis tilgodeset ved at ændring af indvindingstilladelsen i form af en udvidelse af indvindingsmængden forudsætter gennemførelse af en biologisk screening af område for herigennem at sikre, at de forudsætninger, der lå til grund for den tidligere miljøvurdering fortsat er gældende. Kravet om biologisk screening og miljøvurdering har været gennemført af branchen siden 2007 i forbindelse med udvidelse af indvindingsmængderne i konverteringsområderne.

Råstofbranchen tilvejebringer således løbende konkret viden om havbunden og konkret opdateret viden om råstofindvindingens miljøpåvirkning af havbunden. Branchen lægger således kvalificeret

opdateret viden til grund for de arealkrav branchen naturligt har på havbunden og bidrager med faglig veldokumenteret viden til forvaltningen af de stadigt voksende arealinteresser på havbunden.

Akkumulerede miljøeffekter

I forarbejder til loven lovede ministeren som anført, at belyse eventuelle akkumulerede miljøkonsekvenser af den samlede råstofindvinding. Naturstyrelsen har gennemgået nyere litteratur om dette emne ud fra to problemstillinger, dels som en mulig akkumulation af effekter mellem nærliggende, men adskilte indvindingsområde indenfor samme farvandsområde, dels som en akkumulation af effekten ved løbende udvidelse af indvindingsmængden i samme område.

Der foreligger ikke i dag tilstrækkelig dokumentation om den første problemstilling til at uddrage en egentlig konklusion. Det er derfor vigtigt i den løbende udlægning af nye indvindingsområder og i den løbende udvidelse af indvindingsaktiviteten i de eksisterende indvindingsområder at opdatere vidensgrundlaget om miljøeffekter. Specielt to forhold bør fremover inddrages yderligere. Det ene forhold relaterer sig til miljøeffekter knyttet til omfanget af sedimentspredning, og det andet forhold til miljøeffekter på det lokale økosystem i et begrænset farvandsområde med mange indvindingsområder.

For så vidt angår den anden problemstilling om vedvarende indvinding i samme område viser flere undersøgelser, at områdets evne til at retablere sig svækkes når et område undergår en større og større fysisk ændring. Det vil m.a.o. ikke kunne forventes, at et område efter flere års indvinding kan retablere sin biologiske værdi svarende til udgangsniveauet. Også her er det derfor vigtigt at kunne redegøre for den løbende udvikling i den biologiske tilstand i takt med at indvindingsaktiviteterne udvides i området.

Det store antal indvindingsområder, deres størrelse og den måde de udnyttes på kan m.a.o. medføre, at der påvirkes større områder end det ville være tilfældet, hvis der skete en effektiv udnyttelse af ressourcerne i de allerede udlagte indvindingsområder, men med den risiko, at områder ikke kan biologisk retableres. Kalkulering af denne risiko kræver som anført en fortsat vidensudbygning om miljøeffekterne ved råstofindvinding.

Anvendelse af større skibe

I forbindelse med vedtagelsen af den nye råstoflov i 2009 blev kravet om fartøjsgodkendelse fjernet. Kravet om fartøjsgodkendelse havde begrænset størrelsen på indvindingsfartøjerne, og der blev rejst bekymring om, hvorvidt indførelsen af fartøjer større end 6.000 m³ ville medføre større negative miljøpåvirkninger.

Naturstyrelsen har bedt DHI udarbejde rapporten ”Miljøeffekter ved anvendelse af store fartøjer til råstofindvinding på havbunden”, om hvordan omfanget af en række miljøeffekter af råstofindvinding på havet er afhængig af indvindingsfartøjets størrelse. Rapporten er oversendt til FMPU den 23. maj 2011.

Det vurderes i rapporten, at der ikke er betydende negative miljømæssige effekter ved anvendelsen af større skibe, og at større fartøjer på en række punkter kan have en mindre miljøpåvirkning end mindre fartøjer. Det drejer sig om emission af CO₂ og andre skadelige stoffer, brændstofforbrug og risiko for oliespild.

I rapporten påpeges, at der er et begrænset erfaringsmateriale for støjmission og påvirkning af støj i danske farvande. I rapporten anbefales det derfor at foretage samtidige målinger af undervandsstøj og målinger eller observationer af pattedyr under råstofindvinding og transport af råstoffer i nærheden af potentielt følsomme områder og i følsomme perioder.

Kravet om gennemførelse af detaljerede miljøvurderinger medfører en væsentlig forbedring i beslutningsgrundlaget for udlægningen af nye indvindingsområder. På baggrund af undersøgelserne sikres, at områder med væsentlige naturbeskyttelsesmæssige interesser ikke bliver udlagt til råstofindvinding, og at påvirkningen af områder uden for indvindingsområderne begrænses.

Transport på land

Transport af råstoffer på land er miljøbelastende på grund af transport på lastbiler og medfølgende slitage på veje og udslip af CO₂ m.v. Der foreligger ingen opgørelser over ændring af råstoflovens betydning for ændring i transporten på land.

13. Vederlag

Et af formålene med lovændringen var at indføre et vederlag på råstoffer, som indvindes fra havbunden. Indførelsen af vederlaget har medført, at der er opkrævet vederlag for indvindingen i 2010 på i alt ca. 14,6 mio.kr. Vederlaget til staten forventes at blive mindre for 2011, da der i 2011 er udstedt en række tilladelser efter overgangsordningen, og hvor der ikke skal betales vederlag.

Branchen har i forbindelse med den eksterne høring af nærværende notat tilkendegivet en stor bekymring for, at vederlaget medfører ændring i branchen, da branchen ser en risiko for, at især mindre virksomheder ikke kan overleve rent økonomisk.

Naturstyrelsen kan ikke på baggrund af indvindingen i 2010 og de foreløbige opgørelser for 2011 vurdere hvilke konsekvenser indførelsen af vederlag vil få betydning for indvindingen af råstoffer på havet. Udviklingen i indvindingen på havet i 2010 og 2011 er på nogenlunde samme niveau som i 2009, selvom der er et mindre fald i indvindingen af kvalitetsmaterialer (sand, grus og sten). Det vurderes, at indvindingens størrelse afhænger af en lang række andre faktorer såsom efterspørgsel og afsætningsforholdene generelt. I tabel 4 vises indvindingsmængderne fordelt efter de forskellige vederlagssatser. Heraf kan ses, at mængden af indvundne råstoffer, hvor der ikke skal betales vederlag er steget i 2011. Baggrunden herfor er, der er givet en række nye tilladelser efter overgangsreglerne, hvor vederlagssatsen er 0 kr.

Tabel 4. Oversigt over indvundne mængder i m³ under de forskellige vederlagssatser i 2010 og 2011*. Se endvidere tabel 3 med oversigt over vederlagssatser i de forskellige tilladelsestyper.

2010					
m ³	0 kr.	4 kr.	6 kr.	8 kr.	I alt
1. kvartal	244.813	0	227.453	174.613	646.879
2. kvartal	24.336	139.086	127.026	345.230	635.678
3. kvartal	16.365	137.404	161.927	395.795	711.491
4. kvartal	44.529	107.788	122.307	310.318	584.942
I alt	330.043	384.278	638.713	1.225.956	2.578.990
2011					
m ³	0 kr.	4 kr.	6 kr.	8 kr.	I alt
1. kvartal	185.759	0	131.438	229.251	546.448
2. kvartal	325.629	0	114.011	322.677	762.317
I alt	511.388	0	245.449	551.928	1.308.765

*I oversigten er indvinding til kystfodring ikke medtaget. Dette gælder også indvinding til 2,50 kr., af konkurrencemæssige hensyn.

Branchen har givet udtryk for, at vederlaget er for højt og angiver, at vederlagssatsen bør sættes ned. Branchen udtrykker bekymring for, at indførelsen af vederlaget betyder, at der ikke vil ske en forøgelse af andelen af havmaterialer i forhold til andelen af landmaterialer.

Naturstyrelsen vurderer, at det ikke er muligt alene på baggrund af indvindingsopgørelserne for 2009 og 2010 at påvise vederlagets betydning for indvindingen på havet. Samtidig bemærkes, at overgangsreglerne medfører, at der i en række områder kan indvindes råstoffer uden betaling af vederlag i 2011. Disse tilladelser kan forlænges i ét år af gangen og på baggrund af konkret vurdering til udgangen af 2013. Dermed vil den fulde effekt af indførelsen af vederlag i praksis først kunne vurderes efter 2013.

En del af vederlagsprovenuet anvendes til storskala kortlægning af råstofressourcer.

IV Sammenfatning

Overordnet vurdering

Evalueringen er gennemført på et tidspunkt, hvor der kun foreligger data for råstofindvinding på havet og på land for ét fuldt kalenderår, nemlig 2010. Tidspunktet er imidlertid fastsat i betænkningen til råstofloven.

Branchen finder, at det på trods af lovens korte virkningsperiode er klart, at flere formål med loven, f.eks. om øget konkurrence mellem indvindere på havet samt at øge indvindingen på havet i forhold til land, indtil videre ikke er indfriet. Dette mener branchen i særlig grad hænger sammen med størrelsen på vederlaget og den korte indvindingsperiode i auktionsområder. Endvidere finder branchen, at der er risiko for, at loven vil medvirke til lukning af især mindre virksomheder. Dette kan få konsekvenser i form af tab af arbejdspladser, især i Danmarks yderområder.

Det er Naturstyrelsens overordnede vurdering, at der på nuværende tidspunkt kun er begrænset grundlag for at vurdere lovens samlede effekt dels på grund af overgangsreglerne dels på grund af den korte tid loven har virket. Det kan ikke dokumenteres, om indførelse af vederlag har betydning for indvindingen af råstoffer på havet og vederlagets betydning i forhold til den generelle finansielle afmatning kan ikke adskilles.

Delmålene

Sikre en fri og dermed større konkurrence mellem virksomheder, der indvinder råstoffer på havet

De forhold som skulle bidrage til øget konkurrence er dels ophævelse af krav om fartøjsgodkendelser samt indførelse af auktionssystemet.

Branchen har anført, at de gennemførte auktioner viser, at auktionssystemet i dets nuværende form ikke bidrager til øget konkurrence, idet kombinationen af vederlag og sikkerhedsstillelse stiller store krav til en virksomheds volumen, såvel materielt som økonomisk. Dettens ses af, at kun to virksomheder har deltaget i auktionerne. Disse to virksomheder har forskellige interesser, og er derfor reelt ikke i konkurrence med hinanden

Naturstyrelsen vurderer, at ophævelse af kravene om fartøjsgodkendelser har betydet, at der er mulighed for større konkurrence. Omstillingsmulighederne hos den enkelte virksomhed – og dermed mulighederne for øget konkurrence – begrænses dog af, at der er tale om ressourcekrævende investeringer, bl.a. i eventuelle nye fartøjer. Dette modsvarer dog af muligheden for frit at chartre fartøjer. Muligheden for at nye aktører kan etablere sig er tilstede om end det vurderes at være en stor udfordring at etablere sig som råstofindvinder på havet.

På baggrund af de hidtil afholdte 4 auktioner vurderer Naturstyrelsen, at det kan konkluderes, at det nuværende auktionssystem ikke bidrager nok til at fremme konkurrence på området. Naturstyrelsen vurderer endvidere, at auktionssystemet er mest interessant for større virksomheder.

Skabe et incitament for branchen til efterforskning af nye indvindingsområder

Efterforskning efter nye indvindingsområder er foretaget af branchen bl.a. i auktionsområder. Endvidere har Naturstyrelsen gennemført storskala kortlægning af potentielle områder i hhv. Nordsøen i 2010 og i områder i Kattegat m.v. i 2011.

Branchen har tilkendegivet, at da der kun er to virksomheder, der deltager i auktionerne, kan det ikke konkluderes, at ændringen af råstofloven har givet branchen et generelt større incitament til at efterforske.

Naturstyrelsen finder på baggrund af de gennemførte efterforskninger, at loven bidrager til, at der efterforskes nye indvindingsområder.

Sikre en rationel råstofforsyning fra havet og skabe rammerne for en øget tilførsel af materialer til land, samt øge tilførslen af råstoffer fra hav i forhold til land i takt med at adgangen til landbaserede materialer forventes at blive vanskeligere i de kommende år

Indvindingsmængderne varierer mellem årene, men generelt har havmaterialernes andel været stigende i perioden 2001 til 2010.

Det kan konstateres, at hvis der ses på indvindingen af kvalitetsmaterialer (sand, grus og sten) fra havet er der sket et mindre fald fra 2009 til 2010 på under 1%, mens andelen er landmaterialer og importeret granit er steget lidt/fastholdt, også under 1%. Udviklingen i indvindingen fremgår af tabel 1.1 og 1.2.

Hvis der ses på andelen og mængden af materialer som nyttiggøres, dvs. materialer fra oprensning af sejlrender og havne, er dette steget. Dette er i god overensstemmelse med det generelle formål med loven, om at "naturbundne råstoffer i videst muligt omfang erstattes af affaldsprodukter".

Branchen finder, at der på baggrund af indvindingsmængderne fra 2010 kan konkluderes, at råstofloven har modvirket formålet om at øge andelen af råstoffer fra havet, og at dette kan ses i faldet i andelen af havmaterialer i 2010 i forhold til 2009.

Naturstyrelsen finder, som anført overfor, at det endnu ikke er muligt at konstatere en varig ny tendens i udviklingen i andelen af råstoffer som indvindes på havet i forhold til indvinding på land på baggrund af data for ét år.

Bedre at sikre, at der sker så effektiv en udnyttelse af ressourcerne som muligt

Det vurderes, at rammerne for en effektiv ressourceudnyttelse kun delvis er tilstede, bl.a. fordi auktionsområderne efter endt eneretsperiode reserveres til at overgå til fællesområde efter ansøgning. Det kan på sigt betyde stadig flere fællesområder, og dermed at indvindingen spredes på flere områder og dermed samlet set på et større område. Dette kan modvirke en hensigtsmæssig udnyttelse af råstoffressourcerne, idet der er risiko for at udlagte indvindingsområder ikke tømmes, før nye åbnes.

Indføre et vederlag på råstoffer fra havet

Der er indført vederlag på råstoffer fra havet. Vederlaget har indbragt et provenu på godt 14 mio. kr. til staten for indvindingen i 2010.

Branchen finder, at vederlaget er for højt, og at vederlaget reducerer konkurrencemuligheden i forhold til råstoffer på land, og dermed modvirker lovens formål om at øge andelen af råstoffer, som indvindes på havet.

Gennemføre administrative lettelser for erhvervet og en betydelig hurtigere sagsbehandlingstid ved meddelelse af tilladelser

Det vurderes, at loven har medført administrative lettelser for erhvervet, idet hele det administrative system omkring fartøjsgodkendelser er ophævet. Tilladelser i auktionssystemet håndteres i en fastlagt proces, og såfremt sagen er fuldt belyst vil en typisk sagsbehandlingstid for efterforsknings- og indvindingstilladelser være ca. 3-4 måneder, inklusiv en høringsperiode på ca. 4 uger. Loven har medført en smidig og hurtig sagsbehandlingstid ved meddelelse af tilladelser i fællesområderne, hvor en indvindingstilladelse kan gives på ca. 14 dage.

Sikre et højere miljøbeskyttelsesniveau

Det er fortsat et bærende princip i råstofloven, at der skal gennemføres efterforskning efter råstoffer og foretages miljøvurdering, før der gives tilladelse til indvinding. Formålet hermed er at beskytte værdifulde naturtyper på havbunden.

Med loven blev der indført forbud mod stenfiskeri.

Naturstyrelsen har fået udarbejdet rapporten ”Miljøeffekter ved anvendelse af store fartøjer til råstofindvinding på havbunden”. Rapporten er oversendt til FMPU den 23. maj 2011. Det vurderes i rapporten, at der ikke er betydende negative miljømæssige effekter ved anvendelsen af større skibe, og at større fartøjer på en række punkter kan have en mindre miljøpåvirkning end mindre fartøjer. Det drejer sig om emission af CO₂ og andre skadelige stoffer, brændstofforbrug og risiko for oliespild.

Referencer

Lovforslag nr. L 190 (2008/2009). Forslag til Lov om ændring af lov om råstoffer. Fremsat den 1. april 2009 af miljøministeren

Lov om råstoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 950 af 24. september 2009, som ændret ved lov nr. 484 af 11. maj 2010

Bekendtgørelse nr. 1451 af 15. december 2009 om auktion over områder til råstofindvinding fra havbunden (auktionsbekendtgørelsen)

Bekendtgørelse nr. 1314 af 15. december 2009 om udlægning af områder for fælles indvinding af råstoffer fra havbunden (fællesområdebekendtgørelsen)

Bekendtgørelse nr. 1452 af 15. december 2009 om ansøgning om tilladelse til efterforskning og indvinding af råstoffer fra havbunden, samt indberetning af efterforskningsdata og indvundne råstoffer (ansøgningsbekendtgørelsen)

Bekendtgørelse nr. 1313 af 15. december 2009 om vederlag for indvinding af råstoffer fra havbunden (vederlagsbekendtgørelsen)

Bekendtgørelse nr. 126 af 4. marts 1999 om miljømæssig vurdering af råstofindvinding på havbunden (som ændret ved bekendtgørelse nr. 1454 af 11. december 2007) (VVM-bekendtgørelsen)

Lov og bekendtgørelser kan findes på www.retsinfo.dk

Bilag 1. Oversigt over antallet af ral- og sandsugere fordelt på virksomheder og opgjort efter lasteevne.

Table A. Antallet af ral- og sandsugere fordelt på virksomheder. Kilde: Naturstyrelsen.									
	2003*		2006*		2008*		2010 - 2011**		
Antal Skibe pr. firma	Antal virksomheder	I alt skibe	Antal virksomheder	I alt skibe	Antal virksomheder	I alt skibe	Antal virksomheder	I alt egne skibe	*** Chartrede skibe
0							3	0	4
1	13	13	13	13	14	14	7	7	
2	2	4	3	6	2	4	2	4	2
3	2	6	2	6	2	6	1	3	
4	0	0	1	4	0	0	0	0	
5	1	5	0	0	0	0	1	5	1
6	0	0	0	0	1	6	0	0	
7	1	7	0	0	0	0	0	0	
8	0	0	0	0	0	0	0	0	
>8	0	0	1	9	1	9	1	11	1
I alt	19	35	21	38	20	39	15	30	6

* Virksomheder med fartøjer med § 19 tilladelse

** Virksomheder, der har indvindingstilladelse

*** Skibe, der er registreret til at måtte indvinde for en virksomhed

5 fartøjer ophugget, solgt eller ukendt tilstand siden 2008

4 fartøjer aktive har tidligere haft § 19 tilladelse, men virksomheden har ikke egne indvindingstilladelser

Tabel B. Antal ral- og sandsugerfartøjer opgjort efter lasteevne. Kilde: Naturstyrelsen

m ³ lasteevne	Antal fartøjer			
	2003	2005	2008	* 2010-2011
0 - 99	0	0	0	1
100 - 199	3	3	1	0
200 - 299	5	5	4	5
300 - 399	10	9	11	8
400 - 499	4	4	4	4
500 - 599	3	4	4	2
600 - 699	0	0	0	0
700 - 799	0	0	1	1
800 - 899	3	3	3	3
900 - 999	1	3	1	1
1000-1099	0	0	0	0
1100 - 1199	1	1	1	1
1200 - 1299	0	0	0	0
1300 - 1399	0	0	1	0
1400 - 1599	1	2	2	3
1600 - 1799	1	1	2	2
1800 -1899	2	2	2	2
1900-1999	1	1	2	1
2000 - 2099	0	0	0	0
2100-2499	0	0	0	0
2500-4999	0	0	0	4
>= 5000	0	0	0	2
Antal i alt	35	38	39	40

* Indvindingsfartøjer, der er registreret til at måtte indvinde for en virksomhed. Opgørelsen er skønnet. Fartøjerne repræsenterer en samlet tonnage på 35.000 - 40.000 m³

Bilag 2. Tilladelseslængde og pris for indvinding i Tyskland, Nederlandene, Belgien og Storbritannien

For de beskrevne landes vedkommende betales en royalty ud over den pris, som det koster at erhverve koncessionen.

Endvidere gælder det for alle de fire lande, at råstofindvinderne først gennemfører efterforskning og miljømiljøundersøgelser, hvorefter der er muligt at købe en koncession. Der er ingen lande, som har et salg fra særlige områder til en kubikmeterpris, men man kan derimod købe direkte fra områderne til en kubikmeter pris, som betales til koncessionshaver.

Tyskland har et tostrengt system: Koncessionstilladelser der løber i 20 til 50 år. Den, der har en koncession, har eneret på et givent område. Hver koncession er så delt i mindre sektioner eller etaper.

Man søger en indvindingstilladelse på en etape 5 – 7 km², det giver så en indvindingstilladelse der primært adresserer miljøspørgsmål. Den revideres hvert andet eller hvert fjerde år.

På de større anlægsprojekter, fungerer det lige som her i DK, således at det eksempelvis er Hamburg havn, der får en indvindingstilladelse, hvis havnen skal lave større anlægsarbejder.

Nederlandene har et system, hvor der kun findes koncessioner, som er i udbud. Staten har før udbud betalt for miljøundersøgelserne. Koncessionsperioden er typisk 10 år.

Belgien har i lighed med Holland koncessioner, som er i udbud. Koncessionsperioden er typisk 10 år.

Storbritannien meddeler tilladelse efter udbud. Det er dog således, at det kan tage op til 10 år at få en tilladelse.

Administrationen er delt således, at der er adskillelse mellem den del af administration, som udbyder arealerne (Crown Estate), og den del af administrationen (MMO - Marine Management Organisation) som gennemfører VVM-procedure, vurderinger af råstofindvindingens påvirkning af kysten og foretager tilsyn og håndhævelse.

Inden for 12-18 måneder efter afslutning af miljøundersøgelser skal råstofefterforskning være gennemført. Der meddeles herefter tilladelse til indvinding for en periode på op til 15 år. Efter afslutning af denne periode, skal der inden for de næste 2 år gennemføres 'post-indvindingsundersøgelser', som skal klarlægge indvindingens påvirkning af havbunden og vurdere behovet for restaurering af det tidligere indvindingsområde.

Crown Estate meddeler ikke indvindingstilladelse før MMO har udstedt den marine tilladelse.